

**ATATÜRK İLKE VE İNKILAP
TARİHİ 1**

1.1 Hafta Özeti

Arapçadan dilimize geçmiş olan inkılâp kelime anlamı olarak; değişme, bir halden başka bir hale dönme anlamlarını taşır. Türk İnkılâbı denildiğinde ise geniş anlamı ile Kurtuluş Mücadelesini de içine alan Büyük Türk İnkılâbı ifade edilmektedir. Bir ülkenin sosyal bünyesinin kökten ve genel olarak değiştirilmesi kastedilmektedir. İnkılâp, kavram olarak bir bütündür. Bir halk hareketi olarak eski bozuk düzenin yıkılmasını ve onun yerine yeni düzenin kurulmasını içerir.

İnkılâp:

İnkılâp öncelikle bir halk hareketidir.

Bir kişiye, bir zümreye veya bir sınıfa dayanılarak yapılan inkılâp, toplumca benimsenmedikçe gerçek anlamda bir inkılâp niteliğini taşımaz.

Atatürk; “Ben şimdiye kadar millet ve memleket iyiliğine ne gibi hamleler, inkılâplar yapmış isem hep böyle halkımızla temas ederek, onların ilgi ve sevgilerinden, gösterdikleri samimiyetten kuvvet ve ilham alarak yaptım. Hedefimiz, gayemiz hep millet ve memleketimizin kurtuluşu, mutluluğu ve gelişmesidir” demektedir.

İnkılâp mevcut düzeni yıkmaya olayıdır.

İnkılâp yıkılan düzen yerine yeni bir düzen kurmayı amaç edinir. Atatürk’ün görüş açısından baktığımız zaman da bu özellikleri görmek mümkündür. İnkılâp her hal ve şart içinde bir ilerlilik, yenileşme ve bir çağdaşlaşmadır.

a. Fikri Hazırlık Aşaması: Bu aşamayı toplumdaki düşünürler, filozoflar ve aydınlar hazırlar. İnkılâbın hazırlık aşaması oldukça uzun bir dönem içinde gerçekleşebilir.

b. İhtilal (mücadele, aksiyon) Aşaması: Bu aşama hazırlık aşamasının tamamlanmasından sonra gelir ve aksiyon safhasıdır. Direnen ve yenilikleri engellemeye çalışan gruba karşı etkili bir mücadele gerçekleştirilir.

c. Yeniden Düzenleme Aşaması: Bu aşamada yıkılan, bozulan düzenin yerine yenisini kurma çalışmaları gerçekleştirilir. Yeni düzenin kurulması ile inkılâp başarılmış olur.

İhtilal: İhtilal, mevcut kurumların yıkımını; inkılâp ise yeniden kurumsallaşmayı ifade eder. Türkiye’de ihtilal ve inkılâp kavramları genellikle ayırt edilmemekte, ihtilal inkılâbın yerine kullanılmaktadır.

İsyan: Kavram olarak ise toplum içinde belirli bir grubun veya herhangi bir teşkilatın sınırlı amaç ve hedefini gerçekleştirmek üzere devlete karşı başkaldırma hareketidir. İsyan ile başkaldırma arasında ufak bir fark vardır. İsyan daha çok meşru düzene fiilen karşı gelmedir, yani bu hareket ile mevcut iktidara karşı gelinmektedir. Başkaldırma ile ise, mevcut iktidar, düzen açıkça tanınmamaktadır, reddedilmektedir.

Hükümet Darbesi: Devletin bünyesinde bulunan resmi teşkilat veya kurumlardan birinin isyan ederek mevcut hükümeti devirip iktidarı ele almasına denmektedir. Mevcut sistem ve rejimin üzerinde köklü değişiklikler yapılmaz.

Tekamül: Mevcut kurumun veya herhangi bir varlığın ideale, daha iyiye doğru gelişmesini ifade edilmektedir.

Islahat : Mevcut düzen korunurken, bu düzenin aksayan yönlerinin düzeltmek için çalışmalar yapılmasıdır.

Atatürk'ün İnkılâp Hakkındaki Görüşleri: *“İnkılâp mevcut müesseseleri zorla değiştirmektir. Türk milletini son asırlarda geri bırakmış olan müesseseleri yıkarak, yerlerine milletin en yüksek medeni icaplara göre ilerlemesini sağlayacak yeni müesseseleri koymuş olmaktır.*

Atatürk'e göre, çağdaş uygarlık düzeyine erişmeyi amaçlayan Türk İnkılâbı'nın zaman kaybına, düzensizliklere ve iç çatışmalara tahammülü yoktur. Ayrıca Atatürk, inkılâplar konusunda kesinlikle geriye dönüş, ödün verme veya uzlaşmayla bir orta yol izlemeyi kabul etmez. Türk İnkılâplarının gerekliliğinin farkındadır. Bununla birlikte inkılâplarda izlenecek yolu da göstermiştir. *“Biz, büyük bir inkılâp yaptık. Memleketi bir çağdan alıp yeni bir çağa götürdük. Birçok eski müesseseleri yıktık. Bunların binlerce taraftarı vardır. Fırsat beklediklerini unutmamak lâzım. En ileri demokrasilerde bile rejimi korumak için, sert tedbirlere müracaat edilmiştir. Bize gelince, inkılâbı koruyacak tedbirlere daha çok muhtacız.”* demektedir

1.2 Hafta Özeti

Osmanlı Devleti Ve Yenileşme Çabaları

I. Osmanlı Devleti'nin Yapısı

Osmanlı taşra teşkilatının temelini tımar (dirlik) sistemi oluşturuyordu. Devlet bazı bölgelerin vergi gelirlerini hizmet veya maaş karşılığı olarak askerlere veya devlet görevlilerine ayırıyordu. Bu gelir kaynağına dirlik denirdi. Dirlikler has, zeamet ve tımar olmak üzere üçe ayrılmıştı. Dirlik sisteminde toprağın mülkiyeti devlete, vergisi dirlik sahibine, kullanım hakkı köylüye aitti.

Padişah'tan sonra devletin en önemli yöneticisi, hükümdarın başyardımcısı, veziri azam (baş vezir) yani sadrazamdı. Sadrazam, padişahın mutlak vekiliydi, bunun işareti olarak padişahın mührünü taşırdı. Devlet idaresinde büyük yetki sahibiydi, bütün tayin ve aziller, terfiler onun yetkisindeydi. Savaş olunca Serdar-ı Ekrem unvanıyla ordunun başına geçerdi. Serdar-ı Ekrem olan sadrazamın savaşta yapacağı masraflardan dolayı kendisine hesap sorulmaz, her türlü tayin, azil ve idam kararlarını verirdi. Sadrazamdan sonra gelen yetkili ise şeyhülislam idi. Şeyhülislam, ulema sınıfı arasından seçilirdi ve işlerin şeriata uygun olarak yapılmasını sağlardı. Padişah tarafından atanır, ülkede yapılacak bir işin dine uygun olup olmadığına dair fetva verirdi.

Ülke sorunları devletin en büyük kurumu olan Divan-ı Hümayun adı verilen bir mecliste görüşülürdü. Divan, yüksek rütbeli devlet adamlarından meydana gelen bir tür bakanlar kurulu idi. Bizzat padişahın başkanlığında toplanan divanda birinci derece devlet işleri, siyasi, idari,

askeri, örfi, şer'i, adli ve mali işler, şikâyet ve davalar görüşölüp karara bağlanırdı. Burada her türlü devlet işleri görüşölürdü. Ancak verilen kararlar hakkında son söz sadrazamındı. Sadrazam da padişaha karşı sorumluydu. Ayrıca, olağanüstü durumlarda, yani savaş veya barış ilan etmek ya da yabancı devletlerle anlaşma yapılmasına karar vermek gibi konularda "Meşveret" denilen özel meclisler toplanırdı.

Osmanlı Devleti'nin eyalet kuvvetlerinin en önemlisi tımarlı sipahilerdi. Osmanlı Devleti'nin en önemli askerî kuvveti olan ve imparatorluk haline gelmesinde başlıca rolü oynayan topraklı veya tımarlı süvari teşkilâtı, daha önceki Türk-İslâm devletlerinde de kurulmuş olup, Osmanlılar bunu daha da geliştirmişler, dirlik sahipleri kendilerine bırakılmış olan toprak mukabili devletin muhafazasını üzerlerine almışlardır. Donanma komutanına Kaptan-ı Derya, askerlerine ise Levent denirdi

II. Osmanlı Devleti'nin Çöküş Sebepleri

A. İç Sebepler

Hanedanın en büyük erkeğinin tahta geçirilmesini öngören, Ekber sisteminin getirilmesi ile taht kavgaları önlenerek devletin iç bunalıma itilmesi önlenmiştir. Ancak bu sistem yetersiz hanedan üyelerinin de devletin başına geçmesine yol açmıştır. Tahta çıkan padişahlar devlet işlerine ilgisiz kalmışlar ve ordunun başında seferlere çıkmamaya başlamışlardı. Şehzadelerin sancaklara gönderilmemesi, sarayda tutulması, devlet işlerinde yeterli bilgi ve tecrübeye sahip olmayan, devleti yönetme alışkanlığından uzak, deneyimsiz padişahların ülkeyi kötü yönetmelerine neden olmuştur. Bu durum ise padişahların tecrübesizliğinden yararlanan saray kadınlarının ve ağalarının devlet yönetiminde etkili olmalarına yol açmıştır.

Tımarlı Sipahi Sistemi'nin bozulmasında ise, bu teşkilatla doğrudan ilgili olan ve "dirlik" olarak adlandırılan toprak sisteminin bozulması etkili olmuştur.

Ülkedeki eğitim ve öğretim faaliyetleri çağın gereklerine ayak uyduramaz hale gelmişti. Yükselme Devri'nin devlet adamlarını ve devlet kadrolarını yetiştiren Osmanlı İlmiye Teşkilatı XVIII. ve XIX. yüzyıllara gelindiğinde çok farklı bir mahiyet almış, Avrupa'daki ilmi gelişmeleri takip edemediği gibi, zamanla ilimle uğraşmayan bir kurum haline gelmiş, buna paralel olarak siyasetle meşgul olmaya başlamıştır.

Osmanlı idaresi altındaki bu toplulukların her biri devletin refah ve adaletinden istifade ederek yaşamaktan memnundu. Ancak Fransız İhtilali ile yayılan milliyetçilik fikrinin etkisi ve diğer devletlerin kışkırtması ile önce Balkan milletleri daha sonra da azınlıklar arasında bağımsızlık hareketleri ortaya çıkmıştır. Bu durum Osmanlı Devleti'nin içten çökertilmesinde etkili olmuştur.

B. Dış Sebepler

Coğrafi keşiflerle maddi zenginliklere kavuşan Avrupalılar fikir alanındaki gelişmelerle Rönesans ve Reform hareketlerini başlatmışlardı. Avrupa'da oluşan Rönesans ve Reform

hareketlerinin Osmanlı Devleti'nde pek etkisi olmamış, Batı Avrupa'daki ekonomik ve fikri gelişmelerden bütünüyle uzak kalınmıştı.

Avrupalı denizciler XV. yüzyılda Hint ticaretinde söz sahibi olmak, Akdeniz ve Asya'daki diğer ticari araçları ortadan kaldırmak için yeni yollar aradılar. Sonuçta Portekiz ve İspanyol denizcileri Afrika'yı dolaşarak Hindistan'a varmayı diğer taraftan da Amerika'yı bulmayı başardılar. Böylece Osmanlı Devleti'nin kontrolü altında olan Baharat ve İpek yolları eski önemini kaybetti,

İngiltere ile 1838'de imzalanan ticaret sözleşmesi ile Avrupa malı ürünler ucuz ve bol miktarda Osmanlı pazarına girerken, Osmanlı ülkesindeki hammadde daha ucuza yurt dışına çıkarılmış, bu da yerli sanayiinin gelişmesini engellemiştir.

Fransız İhtilali sonucunda ortaya çıkan Nasyonalizm (Milliyetçilik) kavramı, çok milletli devletlerin parçalanmalarına yol açmıştır. Milliyetçilikten en çok etkilenen devletlerden biri de Osmanlı Devleti'dir.

Bu açıdan Rusya için Osmanlı Devleti içindeki Ortodoksların himayesi ve boğazlara inme amaçlarının kesiştiği İstanbul'un ele geçirilmesi en önemli hedef haline gelmişti.

III. Osmanlı Devleti'nde Yenileşme Hareketleri

A. Gelenekçi Zihniyetle Yapılan Yenilikler

Osmanlı Devleti'nde ıslahatlara ilk teşebbüs eden padişah Sultan II. Osman (Genç) olmuştur. Yeniçeri ocağını kaldırarak yerine milli ve düzenli bir ordu kurmak istemiş ancak bunu hayatıyla ödemiştir. Sultan IV. Murad ise Koçi Bey'in tavsiyeleri doğrultusunda ıslahatlar yaptı. Önce kendi otoritesini kabul ettirdi. Halka zulüm yapan zorbaları ağır bir biçimde cezalandırdı. Yeniçerileri disiplin altına aldı. Tımar sistemine işlerlik kazandırıldı. Fakat bu tedbirler geçici bir süre etkili olup, devamlı bir çözüm getirmedi.

Sadarete gelen Köprülü ailesi zamanında ise devlet işlerinin ve toplumun düzene girdiği görülmektedir. Köprülüler eski düzeni canlandırmak yerine, meselelere pratik çözüm yolları 11 getirdiler. Özel olarak ticaret ve tarımı teşvik amacıyla birtakım tedbirler aldılar; ticari faaliyetler kolaylaştırıldı, vergiler düşürüldü. Ekonomide yaşanan iyileşme siyasi alanda da kendini gösterdi. 1669'da Girit'in fethi tamamlandı, 1681'de imzalanan Osmanlı-Rus barışı ile

devletin kuzey bölgeleri de güvenlik altına alındı. Bu başarılar Osmanlı yöneticilerinin bazılarında eski geleneğe uygun olarak, fetihler yapılması fikrini uyandırdı. Osmanlı orduları 1683 yılında Viyana kapılarına ikinci defa dayandı. Ancak bütün Avrupa Viyana'nın yardımına koştu ve Osmanlı ordusu yenilerek geri çekildi. 1699'da imzalanan Karlofça Antlaşması ile Osmanlı Devleti ilk defa düşmanlarına toprak bıraktı.

B. Batılı Tarzda Yapılan Yenilikler

1. Lale Devri

Çoğu tarihçi tarafından bir zevk ve eğlence devri olarak görülen Lale Devri bazı alanlarda gelişmelerin ve yeniliklerin olduğu, savaşların yapılmadığı bir barış devri olarak da karşımıza çıkmaktadır.

Lale Devri'nde matbaanın kurulması yanında yaşanan bir diğer bilimsel gelişme de bir Tercüme Heyeti'nin kurulmuş olmasıdır. İlim, fikir ve edebiyat adamlarından kurulan bu tercüme heyeti devamlı olarak toplanarak Doğu ve Batı dillerinden tercümeler yapmıştır. Bu dönemde Fransızcadan Türkçeye ilk defa bazı eserler çevrildiği gibi bazı Türkçe eserlerin de Fransızcaya tercüme edilerek basıldığı görülmektedir.,

2. III. Selim Dönemi (1789-1807) Yenilikleri

III. Selim iktidar ve otoriteyi eline aldığı ilk iş olarak devrin seçkin devlet adamlarından, Ulemâ ve Ayandan reform hakkındaki düşüncelerini layihalarla ifade etmelerini istemiştir (1792). Başta Sadrazam olmak üzere yirmi iki layiha sunulmuştur. Bu layihalardan çıkan sonuçlardan Padişah, Batı temelinde yeni bir ordu kurulmasını kararlaştırmıştır. III. Selim, döneminde kötü durumda olan devleti düzeltmek istiyordu. Öncelikle orduyu ıslah ile işe başlayarak Yeniçeri Ocağı'na dokunulmamak üzere Nizâm-ı Cedîd adında yeni bir ordu kurmayı hedefledi. Böylece, Şubat 1793'te Bostancı Ocağı'na bağlı olarak Nizam-ı Cedit Ocağını kurdu. Tanzimat'ın hazırlanmasında büyük rol oynamış olan Nizam-ı Cedîd (Yeni, "modern" Düzen) dar ve geniş olmak üzere iki durumu ifade etmektedir. Birincisi, yani dar anlamda III. Selim devrinde Avrupa usulüyle yetiştirilmek istenen talimli askeri orduyu, ikincisi, yani geniş anlamda ise III. Selim'in Yeniçerileri kaldırmak, Ulemâ'nın nüfuzunu kırmak, Osmanlı Devleti'ni Avrupa'nın ilim, sanat, ziraat, ticaret ve medeniyette yaptığı ilerlemelere ortak yapmak için teşebbüs ettiği yenilik hareketlerinin bütününü ifade etmektedir.

3. II. Mahmut Dönemi (1808-1839) Yenilikleri

II. Mahmut tahta geçtiğinde devletin otoritesi sarsılmış ve devlet zayıf düşmüştü. II. Mahmut'un ilk sadrazamı olan ve IV. Mustafa'yı tahttan indirerek kendisini tahta geçiren kişi olan Alemdar Mustafa Paşa devletin otoritesini yeniden kurmak için çabalara girişti. Bu amaçla Alemdar Mustafa Paşa ilk iş olarak Rumeli ve Anadolu'daki ayanları İstanbul'da toplayarak onlarla Sened-i İttifak adında bir anlaşmaya vardı. Bu senet bir taraftan padişahın, diğer taraftan da ayan ve beylerin karşılıklı taahhütlerini ihtiva ediyordu. Buna göre, her iki taraf da, ülkenin iyi bir şekilde yönetilmesi için çaba harcayacak ve yenilik hareketlerinin gerçekleşmesine çalışacaklardı.

II. Mahmut, sadrazamı Alemdar Mustafa Paşa'nın önerisi üzerine Sekban-ı Cedit adıyla yeni bir askerî ocak kurdu.

Devletin yaptığı işlerden halkı haberdar etmek için aynı yıl ilk resmî gazete olan Takvim-i Vekayi çıkarıldı.

II. Mahmut Döneminde eğitime de önem verilerek, yeni okullar açıldı. İstanbul'da ilköğretim zorunlu hâle getirildi.

Yabancı dilden çeviriler yapmak için 1833'te tercüme odası kuruldu

II. Mahmut ıslahatçı Osmanlı padişahları arasında en başarılı olanı sayılır. Bu dönem yenilikleri Osmanlı toplumuna büyük faydalar sağlamıştır. Fakat II. Mahmut daha önceki tecrübeleri gördüğü için köklü bir programa cesaret edememiş, kendi mutlak otoritesinin sınırlanmasına da hiç yanaşmamıştır.

4. Tanzimat Dönemi (1839-1876) Yenilikleri

3 Kasım 1839'da Mustafa Reşit Paşa tarafından Gülhane Parkı'nda okunarak ilan edilen "Gülhane Hatt-ı Hümayun"u ile başlayıp I.Meşrutiyet'in ilan edildiği 1876 yılına kadar devam etmektedir.

a. Tanzimat Fermanı (3 Kasım 1839)

Tanzimat Osmanlı Devleti'nde III. Ahmet'ten itibaren başlamış olan yenileşme hareketleri içinde önemli bir merhale teşkil eder.,

Ancak, Tanzimat Fermanı, bir halk hareketi sonucu halktan gelen bir isteğin ifadesi olmayıp, devlet iktidarını kullanan üstün otoriteden, hükümdardan gelmiştir ki bu da Tanzimat Fermanı'nın zayıf tarafıdır. Kendi otoritesinin faaliyet sınırlarını çizmiş ve siyasi gücünün kullanılma şeklini, ilk defa belirli bir statüye kendisi bağlamıştır. Tanzimat, bu yönleriyle, anayasalı rejimin gerçekleşmesi yolunda atılmış bir ilk adımdır.

Bu ferman uygulamada pek parlak sonuç vermemiş, dışarıdan ve içerden tepkilere maruz kalmıştır.

b. Islahat Fermanı (18 Şubat 1856)

Ferman, 1839 Tanzimat Fermanı gibi sadece can, mal, namus güvenliğinin sağlanmasını değil, aynı zamanda, Osmanlı Devleti içerisindeki Müslüman olmayanları Müslümanlarla eşit haklara kavuşturmayı esas almıştır

Fermanın amacı, bütün toplulukları ırk, din, dil ayrımı gözetmeksizin kaynaştırmak ve böylece bir Osmanlı toplumu meydana getirmektir. Ancak Ferman, sadece Müslüman olmayan uyruğun ayrıcalıklarını genişletmiştir.

İmparatorluk içinde bu tepkilerle karşılanan Islahat Fermanı, uygulamada da birçok güçlüklerle karşılaştı. Bu nedenle de bazı hükümleri kâğıt üzerinde kaldı.

1.3 Osmanlı Devleti'nde Hürriyetçilik Hareketleri

I. Birinci Meşrutiyet ve Kanun-i Esasi (1876)

Tanzimatla birlikte Avrupa'da eğitim gören ve onları her açıdan tanıyan Türk aydınları yenilik ve islahat hareketlerini yetersiz görüyorlardı. Osmanlı'nın meşrutî yönetim ile kurtulacağına inanıyorlar. Bu hareketin ismi "Genç Osmanlılar". (Önde gelen isimleri: Namık Kemal, Ziya Paşa)

Çeşitli dergi ve gazetelerle fikirlerini yaydılar. Anayasalı hükümdarlık modeli istiyorlar (Meşrutî). Kendi aralarında fikir ayrılıkları olmasına rağmen ortak amaçları istibdatla mücadele. Fikirlerini destekleyen devlet adamları da vardı.

Meşrutiyet düşüncesine karşı olan Sultan Abdülaziz Mithat Paşa tarafından tahttan indirildi yerine V. Murat getirildi ama V. Murat da meşrutiyeti getirmede, aleyhinde çalıştı. II. Abdülhamit meşrutiyeti ilan etme sözü verdi ve V. Murat tahttan indirildi.

Osmanlı, Balkanlarda isyanlarla uğraşıyordu, bu durumu fırsat bilen Avrupa devletleri müdahale etme amacıyla bir konferans düzenledi. Avrupa Osmanlıya bir takım reform hareketleri dayatacağı bu durum konferansın başladığı sırada (1876) Kanun-i Esasi ilan edilmesiyle engellendi. (konferans başlarken ilan edilmesi diplomatik taktik)

Birinci Meşrutiyet'in ilanı ile ; ilk anayasa, meşrutî yönetim sağlandı.

Meclisin yetkileri sınırlıydı ve meclisin bir kısmını padişah atıyordu, padişahın istediği zaman meclisi fesh etme yetkisi vardı. Padişah sınırlanmamış aksine gücü artmıştı. Bununla birlikte anayasa, halka çeşitli hürriyetle tanıdı, mahkemeler bağımsız oldu.

II. Abdülhamit meclisi kapattı , meşrutiyet sona erdi. Abdülhamit meşrutiyet yanlısı herkesi tutuklattı , bütün gücü tekrar merkeziyetçi yönetimle kendinde topladı

I. meşrutiyetin uzun sürmemesinin sebepleri; Balkanlardaki karışıklıklar , 77-78 Osmanlı-Rus harbi, Abdülhamit'in muhalefete izin vermemesi.

II. İkinci Meşrutiyet

Abdülhamit'in bütün baskılarına rağmen Jön Türkler yeniden örgütlendi yeni örgütlenmenin adı İttihad ve Terakki Cemiyeti oldu. İTC pek çok taraftar toplamıştır. I. meşrutiyette olduğu gibi yine net bir fikir birliği yoktu ve İTC ikiye ayrıldı. İTC'nin asıl kurucuları , Selanik'te kurulan ve üyeleri askerler olan Osmanlı Hürriyet Cemiyeti ile birleşti. (1907)

Balkanlarda karışıklık devam ediyordu. İngiltere ve Rusya Osmanlı aleyhinde görüşmeler düzenlemeye başladı. İTC üyeleri bu zor durumdan ülkeyi kurtarmak için harekete geçti ve meşrutiyetin yeniden ilan edilmesi gerektiğini söylediler , bir kısım İTC üyeleri silahlı birliklerle dağlara çıktı ve meşrutiyetin ilanını istediler (Enver Paşa da katıldı)

1908'de İTC ,Selanik ve Manastır'da meşrutiyet ilan etti,bir gün sonra da II.Abdülhamit tamamen meşrutiyeti ilan etti ve Kanun-i Esasi yürürlüğe tekrar kondu.Ancak İTC yönetimi tamamen üstüne almak yerine kukla hükümetlerle devleti yönetmeye başladı ve işler sarpa sardı.Büyük ayaklamalar çıktı ,Selanik'ten gelen Hareket Ordusu isyanı bastırdı. İTC ayaklanmalardan padişahı sorumlu tuttu ve tahttan indirdi, yerine V.Mehmet Reşat getirildi.Padişahın yetkileri tamamen sembolik düzeye çekildi.Kapatma yetkisi elinden alınmadı ama süresiz kapatma hakkı alındı(3 ay içinde yeniden seçim şartı)

III. İkinci Meşrutiyet Dönemindeki Fikir Akımları

A.Osmanlıcılık

Devletin mevcut sınırlarını korumanın tek yolunun, Osmanlı sınırları içerisinde yaşayan herdin,ırk,mezhepten insanın tamamen eşit olması ve birlikte yaşamaları olduğunu savunur.Tanzimat Fermanı'ndan sonra devletin resmi görüşü olmuştur.Osmanlıcılık şuuru 3 temele dayanır : Osman Hanedanı, Osmanlı vatani ve müşterek menfaat.

Osmanlıcılık siyasi açıdan asla başarıya ulaşamamıştır. Yerini İslamcılık ve Türkçülük hareketlerine bırakmıştır.

Neden başarısız oldu ?

- Osmanlı-Rus savaşından faydalanan Osmanlı'ya bağlı Balkan Hristiyanları Müslüman halka kötü davrandı.-- ---Ruslar Rum ve Ermenileri kışkırttı.
- - ---Abdülhamit Osmanlıcılıktan vazgeçmeye başlayıp istibdat yönetimi uyguladı.
- 1.Balkan Savaşı'nın başlaması

B.İslamcılık

Batı karşısında her konuda yenik düşen İslam dünyasını içinde bulunduğu gerilikte kurtarma amacı güder.Bu görüşte göre toplumun temel direği dindir. Bu görüşe göre bütün Müslümanlar halifeye bağlanacak ve Osmanlı devleti varlığını ve gücünü bu şekilde sürdürecekti.İslamcılara göre Batı'nın teknik üstünlüğü alınmalı ancak Batı'nın ahlak yönünden düşük olduğunu düşündüklerinden taklitçilikten kaçınılmalıydı. Abdülhamit devletin resmi siyaseti olarak bu politikayı benimsedi. Ancak 1.Dünya Savaşı başladığında Araplar cihad çağrısına uymadı ve Osmanlıya karşı savaştılar,böylece bu görüş maddi dayanaklarını yitirdi.

C.Batıcılık

Batıcılara göre tek kurtuluş yolu vardır o da çağın fikir ve ihtiyaçlarına uygun medeni bir devlet ve millet halini almaktır.Kendi aralarında fikir ayrılıkları vardır. Şapkanın benimsenmesi,kadınlara giyim-kuşam özgürlüğü,Latın alfabesine geçiş ,falcılık vb. din dışı şeylerin yasaklanması,medreselerin kapatılıp yerine modern okulların açılması

tekke ve zaviyelerin kapatılması gibi isteklerde bulunmuşlardır. Ccumhuriyetin ilanından sonra fikirlerini uygulama alanı bulmuşlardır.

D.Türkçülük

Tüm Türklerin bir araya getirilmesi düşüncesidir.Milli mücadelenin başarıya ulaşması ve Cumhuriyetin kurulmasında rol oynayan en önemli akım.Kurtuluş yolunun Türk milli varlığını idrak etmek olduğunu savunmuşlardır.Türkler bilinçlenmek ve sonraki süreçte sınırların dışındaki Türkler de bilinçlendirilip birlik büyütülecekti.

Birleştirmeyi amaçlayan akıma Pantürkizm ya da Turancılık denir. Balkan savaşları ve 1.dünya savaşı bu görüşü güçlendirmiştir.

1.4 Osmanlı'nın Jeopolitik Durumu ve Bazı Devletlerin Osmanlı Devleti Üzerindeki Emelleri, TRABLUSGARP VE BALKAN SAVAŞLARI

I) 20. Yüzyılın Başlarında Büyük Devletlerin Osmanlı Devleti'ne Yönelik Emelleri

A. Rusya

- İstanbul ve boğazları ele geçirmek ya da en azından boğazları denetimi altına almak istemiştir.
- Panslavist politikaları nedeniyle Osmanlı topraklarının bir kısmında hak iddia etmiştir.
- Balkan devletlerini ve Doğu Anadolu'da yaşayan Ermenileri kışkırtmıştır.

B. Avusturya

- Balkanlar üzerinde güç sahibi olmaya çalışmıştır.Dolayısıyla Rusya'nın yayılma politikası da hoşuna gitmiyor.

C. Fransa

- Birçok sömürgeyi İngiltere'ye kaptırdığı için Osmanlı topraklarına göz dikmiştir.
- Anadolu'nun paylaşılması halinde kendisine pay ayrılmasını gizli antlaşmalarla sağlamaya çalışmıştır.

D. İngiltere

- Osmanlı-Rus savaşına kadar Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü savunmuştur daha sonra vazgeçmiş, Kıbrıs ve Mısır'ı işgal etmiştir.
- Rusya'nın kışkırttığı Ermenileri korumuştur.

E. ABD

- Başlangıçta kültürel olan ilişkiler ekonomiğe dönüşmüştür.
- Osmanlı topraklarına azınlıkları incelemek için misyonerler göndermişlerdir.
- Ermenileri siyasi ve ekonomik olarak desteklemişlerdir.

F. Alöanya

- İngiltere ile olan rekabeti dolayısıyla toprak bütünlüğümüzü koruma politikası izlemişlerdir.

G. İtalya

- Sömürge yarışında geri kalmasını telafi etmek için Trablusgarp'ı işgal etmişti
- 1. Dünya Savaşı'nda topraklarımızı paylaşma muhabbetine katılmıştır, Batı ve Güney Anadolu'nun bazı yerlerini işgal etmeye çalışmıştır ...

1.DÜNYA SAVAŞI SIRASINDA OSMANLININ SINIRLARININ DARALMASI

1)Trablusgarp Savaşı

İtalya rakiplerimden geri kaldığı için Trablusgarp'ı işgal etmeye çalışmıştır.Bölgede önemli fosfat yatakları vardı ve Akdeniz'de önemli bir lokasyondur. Osmanlı İtalyanın savaş hazırlıklarını görmüş ama hiçbir önlem alamamıştır.İtalya işgali meşrulaştırmak için ciddi propagandalar yapmıştır.İtalyanlar Önce Trablusgarp'ı sonra Derne ve Bingaz'yi işgal ediyor. Yerli halk İtalyanlara direnmeye çalışıyordu ,gönüllü subaylar halkı eğitiyor ve teşkilatlandırıyordu. Mustafa Kemal Atatürk de bu gönüllü subaylar arasındaydı. Derne Komutanlığı görevi yapmıştır.İtalya daha sonra Rodos ve 12 Adalar'ı da işgal etti.Balkanlardaki karışıklık nedeniyle Osmanlı İtalyanlara yeterli direnci gösteremedi.İtalya Osmanlıyı barışa zorladı.

Osmanlı aynı anda 2 savaştaydı.1912'de Uşi Antlaşması imzalandı.

Osmanlı, Trablusgarp ve Bingaz'yi boşalttı ve bağımsızlık verdi. İtalya buna karşılık olarak 12 adayı Osmanlıya geri verecekti ancak Balkan savaşları devam ettiği için Yunan işgali tehlikesi vardı , İtalya geçici olarak işgalini sürdürdü(daha sonra da vermiyorlar zaten çakallar)

2)Balkan Savaşları

İngiltere devlet adamı Gladstone'nun Türklerin Avrupa'dan çıkarılmaları gerektiği şeklindeki düşüncesi Avrupa devletlerince bir ilke haline gelmişti.Balkan devletleri dağılmakta olan Osmanlı'nın Avrupa'da kalan topraklarını işgal etmek istiyordu.

Balkan devletlerinde Türklere karşı birleşme fikri oluşmuştu.Yunan-Bulgar zıtlaşması buna engel oluyordu.Öte yandan Rusya da balkanlardaki Slavları kendine katıp ,balkanları kontrol etmek istiyordu.

İlk olarak Bulgaristan ve Sırbistan anlaştı.Rusyaya anlaşmada arabuluculuk rolü verildi,Yunanistan da anlaşmaya katılmış ve Bulgaristan ile özel bir anlaşma daha

imzalamıştır. Bu anlaşmaya göre birbirlerini saldırıya uğrama durumunda destekleyeceklerdi. Girit konusunda savaş çıkarsa Bulgaristan Yunanistan lehine tarafsızlık politikası güdecekti.

Osmanlı tüm bu olup bitenlerden habersizdi , istihbarat faaliyetleri tamamen çökmüştü.

2.1) 1. Balkan Savaşı

Balkan devletleri ,Balkanlarda ıslahat ve bazı bölgelerin kendilerine teslim edilmesi girişimleriyle savaşın fitilini ateşlemilerdi. Avusturya ve Rusya savaş çıkması durumunda ,sonuç ne olursa olsun sınırların değişmeyeceğini ilan etmişlerdi.İngiltere ve Fransa da destekledi.

Balkan devletleri de Osmanlı da seferberlik ilan etti. Osmanlı savaşa girmek istemese de çeşitli baskılar nedeniyle mecbur kalmıştı. Ama bölgedeki usta askerler terhis edilmişti ,yeni askerler çok tecrübesizdi,subaylar politikaya bulaşmışlar ve kendi içlerinde kavgaya tutuşmuşlardı. Osmanlı bir bir mevzilerini kaybetti. Selanik kurşun dahi atılmadan teslim edilmişti. Bulgarlar İstanbul'un batısına kadar gelmişlerdi.Ege Denizi'nde Yunan üstünlüğü vardı ve adalar bir ay içinde tamamen işgal edildi.Osmanlıda yeterli ve yeni gemi yoktu var olan kuvvetleri de eğitimsiz vaziyetteydi ve uzun süredir limanlara bağlı tutuluyorlardı.

Arnavutluk bağımsızlığını ilan etti. Ateşkes antlaşması için Londra'da sözleşildi. Balkan devletlerinin işgal ettikleri nasıl paylaşacakları tartıldı. Rusya ve Avusturya verdiği garantiyi yerine getirmek yerine Osmanlı'ya nota verdiler. Antlaşma kabul edilmedi ve mevcut hükümete İTC tarafından el çektirildi yerine Mahmut Şevket Paşa getirildi ve savaş yeniden başladı , bu sefer Edirne ve Yanya da kaybdildi. Londra'da barış antlaşması imzalandı;

- Batı sınırı enez-midye hattı olcak
- Arnavutluk ve ege adaları hakkında karar büyük devletlere bırakılacaktı
- Bulgaristan bütün trakyayı işgal etti

2.2) 2. Balkan Savaşı

Esasen Osmanlı katılmadı. Paylaşamadıkları topraklar için Balktan Devletleri kendi içinde savaşa tutuştu. Osmanlı fırsattan istifade Edirne'yi tekrar topraklarına kattı. Bu savaşı sonra erdiren Bükreş Antlaşmasının ardından Osmanlı Balkan devletlerinin hepsiyle tek tek ateşkes imzalamıştır. Bulgaristanla İstanbul,Yunanistanla Atina ve Sırbistanla.Sonuç olarak Rumeli tamamen terk edili.Adalar kaybedildi.Devlet süratle yıkıma sürüklendi. 1.Dünya Savaşının fitili ateşlendi.

1.5 KONU: Bu bölümde Birinci Dünya Savaşı, Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesi, Birinci Dünya Savaşı'ndaki cepheler ile Çanakkale cephesinde Mustafa Kemal'in faaliyetleri üzerinde durulacaktır.

I. Dünya Savaşı Öncesi Büyük Devletlerin Durumu ve Savaşın Nedenleri

- Fransız İhtilali ve Sanayi İnkılabı 1. Dünya savaşının başlıca nedenlerindendir.
- Fransız İhtilalinin ortaya çıkardığı yeni fikirler, anlayışlar devletlere yön vermekle kalmamış milletin de davranışlarını etkilemiştir.
- İtalyan Birliği kurulması ve Alman İmparatorluğunun ortaya çıkışı Avrupa'daki dengeleri bozmuştur.
- İngiltere Almanya'nın ekonomik anlamda güçlenmesini hazmedememiş, Rusya ve Fransa ile birlikte Almanya'nın karşısında yer almışlardır.
- İtilaf Devletlerinin Liderliğini Üstlenen bu üç devlet birbirlerinden habersiz hiçbir şey yapmamak üzere bir anlaşma yaptılar.
- Rusya Güneydoğu Avrupa'da Avusturya'nın güçlenmesini istemiyor, burada Slavları kullanarak Güçlenmek istiyordu.
- Rusya Savaştan galip ayrıldıkları takdirde boğazların kendilerine verilmesini yaptıkları anlaşmada diğer devletlere kabul ettirmişti ve savaştan kazançlı çıkacağını umuyordu.
- İtilaf devletleri Askeri Yeterlilik Açısından İttifak devletlerine gözle görülür bir üstünlüğü görülmektedir.

İTTİFAK DEVLETLERİ: ALMANYA – OSMANLI – BULGARİSTAN – AVUSTURYA MACARİSTAN

İTİLAFA DEVLETLERİ: İNGİLTERE – RUSYA – FRANSA – ABD – İTALYA

II. Savaşın Başlaması Ve İlk Gelişmeler

- Avrupa'da oluşan üçlü ittifak ve itilaf gruplarının oluşması savaşa zemin hazırlamıştı. Her şey küçük bir kıvılcıma bakıyordu.
- 28 Haziran 1914 tarihinde Sırp bir gencin Avusturya Macaristan Veliahtı Ferdinand'ı öldürmesi savaşın başlamasına sebep oldu.
- Avusturya bu olay üzerine Sırbistan'a bir ultimatom göndermiş, Sırbistan bu huşuları yerine getirmediği için 28 Temmuz 1914 te Avusturya Sırbistan'a savaş ilan etmiştir. Bundan sonra kümelenmeler başlamıştır.
- İngiltere Fransa Rusya Sırbistan Karadağ ----- Almanya Avusturya Macaristan Bu devletler ilk başta savaşa katılan devletlerdi. Daha sonra bu devletler diğer devletleri yanlarına çekmeye çalışacaktır.

III. Osmanlı Devletinin Savaşa Girmesi

- 1. Dünya Savaşı başladığı sırada Osmanlı devleti Trablusgarp ve Balkan savaşlarından aldığı yenilgi ve toprak kayıplarından dolayı kötü bir durumdaydı.

- Osmanlı devleti İtilaf Devletlerinin yanında olmak istese de bu devletler amaç Osmanlıyı parçalamak olduğu için kabul etmediler.
- Osmanlı devleti bu savaşta yalnız kalmamak için ittifak devletlerine yanaşmaya başladı ve 2 Ağustos 1914'te Türk-Alman ittifakı imzaladı.
- Bu anlaşmaya göre iki devlet Avusturya – Sırbistan arası anlaşmazlıklarda tarafsız kalacaklar, Almanya savaşa girmek zorunda kalırsa Osmanlı da burada Almanya'nın yanında yer alacak, Osmanlı tehdit alırsa Almanya bizi savunacak ve bu anlaşma bozulmazsa 4+5 sene sürecek.
- Almanya Rusya'dan Kaçarken gemileri (Gooben (YAVUZ) --- Breslau (MİDİLLİ)) boğaza sığınmıştır ve Osmanlı devleti bu gemileri itilaf devletlerine teslim etmeyince Osmanlı devleti de savaşa dâhil olmuş oldu.

Almanya Osmanlının Savaşa Girmesini İstemesinin Nedenleri

- Kafkas Cephesine Rusları çekerek doğudaki yükü hafifletmek
- Süveyş Kanalını kapamak veya hiç olmazsa orada İngilizleri meşgul etmek
- Osmanlının dini gücünü kullanarak itilaf devletlerindeki Müslümanlarını ayaklandırmak

Dünya Savaşı'nda Osmanlı Cepheleri

OSMANLI DEVLETİNDEKİ CEPHELER -> Kafkasya(Doğu) — Kanal –Irak -- Çanakkale
AVRUPADAKİ CEPHELER -> Galiçya— Romanya –Makedonya

KAFKASYA (DOĞU) CEPHESİ

- Kafkas savaşları 1 Kasım 1914 te Rusya saldırılarıyla başladı. Osmanlı bu cephede başarılı bir savunma yapmışlardır ve karşı harekâta geçmişlerdir.
- Bu savunma ile ümitlenen Enver Paşa Hindistan'a kadar ilerlemek istemiş ama bu Sarıkamış harekâtı başarısızlıkla sonuçlanmış ve birçok askerimiz hayatını kaybetmiştir.
- Bu olaydan sonra Ruslar bölgedeki üstünlüğü ele geçirmiş ve karşı harekâta geçmiştir. Ve Ardahan, Oltu, Van, Muş, Bitlis, Erzurum, Erzincan işgal edilmiştir. Karadeniz'deki Rus donanmasından dolayı bölgeye yardım gönderemedik.
- Mustafa Kemal XVI. Kolordu Komutanlığına atandıktan sonra Muş ve Bitlis'i geri almıştır.
- Rusya kendi içerisindeki karışıklıklar sebebiyle bir zaman sonra buradan çekilmek zorunda kaldı. Ermeniler buradaki saldırılarına devam etti. Kazım Karabekir paşa Tarafından Erzurum ve Erzincan da kurtarılmıştır.
- 3 Mart 1918 yılında imzalanan Brest-Litovsk Antlaşması ve sonrasındaki gelişmeler sonucunda Osmanlı devleti Anadoluyu Rus işgalinden kurtarmış bulunuyordu.

KANAL CEPHESİ

- Bu cephenin açılış amacı İngiltere'nin sömürgeleriyle olan bağını kesmek ve Mısırı İngilizlerden almaktır.

- İngiltere hammadde ihtiyacını ve asker ihtiyacını Süveyş Kanalı aracılığıyla karşılıyordu. Buranın kontrolünün bizim elimizde olması o bağı kesmemiz anlamına geliyordu.
- Komutanlığa Cemal Paşa getirildi. Bu cephede yeterince iyi değildik. Donanmamız yeterli seviyede değildi. Ve 3 Şubat 1915 yılında geri çekilme emri verildi. Bundan sonra bir kez daha girişimde bulunulsa da bu da başarısızlıkla sonuçlanınca Mısır artık hayal oldu.

IRAK CEPHESİ

- Bu cephede Basra'ya çıkartma yapan İngiliz'lere karşı savaşılmıştır.
- Bu cephe İngilizlerin petrol kaynaklarına ulaşmak ve Hint denizi güvenliği sebebiyle açılmıştır.
- Bu bölgede Araplara güveniliyordu. Bu güvenin yanlış olduğunun farkına varılması geç olmadı. Kafkas cephesinde donarak hayatını kaybeden askerlerimiz burada da sıcak ve koleradan hayatını kaybetmiştir.

ÇANAKKALE CEPHESİ

- Bu cephe 3 sebebe bağlı olmak üzere İtilaf Devletleri tarafından açılmıştır.
 - 1-Boğazlar ve İstanbul ele geçirilirse Osmanlı devleti barışa zorlanacaktı
 - 2-Boğazlar ele geçirilirse Rusya ile bağlantı kurulacak ve yardım sağlanacak
 - 3-Eğer Osmanlı savaştan çekilirse diğer devletler de bundan etkilenecek savaşa girmekten vazgeçecek
- Bu projenin mimarı WINSTON CHURCHILL boğazlardan rahatlıkla geçebileceğini düşünüyordu. Çünkü Osmanlı devleti askeri açıdan kötü durumdaydı.

ÇANAKKALE CEPHESİNDE MUSTAFA KEMAL'İN FAALİYETLERİ

Mustafa Kemal Savaş sırasında burada görev almak istemektedir. Ama onu Sofya ateşemiliterlik görevine vermişlerdi. Onun buraya gelme isteği sürekli rı Sarıkamış yenilgisinden sonra zorunlu olarak göreve çağrıldı ve kendi birliğini kurdu.

ÇANAKKALE HAREKÂTININ SONUÇLARI

Osmanlı devleti bu savaştan ağır kayıplar vererek çıkmıştır. Ama bu savaş Osmanlı milletinin ne kadar kahraman bir millet olduğunun anlaşılmasını sağlamıştır. Çarlık Rusya yıkılmış, İtilaf devletlerinin başarısızlıkları otoritesini zayıflatmış, Arap

ayaklanmaları geciktirilmiştir. Osmanlı milletinin ne kadar yardımsever olduğu anlaşılmıştır (Anzak muhabbeti).

1. Çanakkale geçilememiş, Osmanlı devleti saf dışı bırakılamamıştır.
2. Balkan savaşından yenik çıkan Osmanlı'nın hala küçümsenemeyeceği herkese gösterilmiş oldu.
3. İstanbul istila ve işgalden kurtuldu
4. Boğazları geçemeyen itilaf devletleri Rusya'dan erzak yardımı alamadılar.
5. Çarlık Rusya yıkıldı
6. Türk milletine moral kaynağı oldu

DİĞER CEPHELER

Hicaz-Yemen → Araplar ve İngilizlere karşı savaşıldı

Galiçya → Ruslara karşı savaşıldı

Dobruca → Romenlerle savaşıldı

1.6 KONUSU: Büyük Devletlerin Osmanlı Devleti üzerindeki emellerini ortaya çıkaran gizli anlaşmalar ve projeler, I. Dünya Savaşı sonrasında bu projelerin hayata geçirilmesine bağlı olarak I. Dünya Savaşını sona erdiren antlaşmalar, özellikle Mondros Mütarekesi hakkında bilgi verilecek Mustafa Kemal Paşa'nın bu mütareke hakkındaki düşünceleri işlenecektir.

Savaş Sırasında Osmanlı Devleti'ni Paylaşma Projeleri

- 1. Dünya Savaşı'ndan önce de Avrupa Osmanlı Devletine dair birçok paylaşma projesi vardı. Osmanlı devleti savaşa girer girmez İtilaf devletleri hemen bu projeleri hayata geçirmeye çalıştılar.
- İtilaf devletleri arasında yapılan anlaşmaya göre İstanbul ve tanıyacaktır boğazlar Rusya'ya bırakılacaktı. Rusya da bu jسته karşılık Ortadoğu'da İngiltere ve Fransa'nın destekçisi olacaktır.
- Ortadoğu'nun İngiltere ve Fransa arasındaki paylaşımını belirleyen ve bölgenin kaderi üzerinde kalıcı etkiler bırakan antlaşma **Sykes-Picot Antlaşması'dır**
- İtalya bu antlaşmadan pek memnun kalmadığı için yeniden bir antlaşmaya gidilmiştir.. Bu Antlaşma da **Saint Jean Maurienne** antlaşmasıdır.

Savaş Sonrasında İmzalanan Antlaşmalar

- Savaşın sonuna gelindiğinde iki tarafta yorulmuştu ve anlaşma yoluna f-gidilmiştir.
- ABD başkanı Wilson bu barışa liderlik ederek Wilson ilkelerini yayınladı.
- Bu ilkelerin 1. Ve 12. Maddesi Osmanlı devletini özellikle ilgilendiriyordu.
- 12 maddede Türk olan bölgelere karışılmayacak ama Türk olmayan bölgelere özerk gelişme hakkı verilecek deniliyordu. Ancak bu ilkeler barış konferansında pek göz önüne alınmamıştır.
- Rusya ile yapılan Brets-Litovsk antlaşması ile Kars, Ardahan, Batum geri alındı ve Ruslar doğudan çekildi.
- 1. Dünya savaşını bitiren antlaşmalar **Paris barış konferansında** hazırlandı. Konferans 18 Ocak 1919'da açıldı.

- Osmanlı devleti bu konferansta adil kararlar alınacağını zannediyordu.

ALMANYA İLE VERSAILLES ANTLAŞMASI

Bu antlaşmaya göre Almanya, Belçika Çekoslovakya ve Polonya'nın bağımsızlığını tanıyacaktı. (28 HAZİRAN 1919)

AVUSTURYA İLE SAİNT GERMEN ANTLAŞMASI

Bu antlaşma ile Avusturya, Macaristan Çekoslovakya ve Yugoslavya'nın bağımsızlığını tanıyacaktı.(10 EYLÜL 1919)

BULGARİSTAN İLE NEULLY GERMEN ANTLAŞMASI

MACARİSTAN İLE TRIANON GERMEN ANTLAŞMASI

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI

Osmanlı Devleti Doğu'da iyi bir sonuç elde etse de Güney cephesinde durum hiçte iyiye gitmiyordu. Bir barışın sağlanmasını istiyorduk.

Mütarekenin imzalanması, İtilaf devletleriyle Osmanlı Devleti arasındaki silahlı çatışmaya son vermiş, aynı zamanda Osmanlı Devleti'nin İtilaf devletleri tarafından işgal edilmesine imkân vermiştir. Bu mütareke aslında, Osmanlı Devleti'ni fiilen sona erdirmiştir.

Mondros Mütarekesi'nin Hükümleri

- Çanakkale ve İstanbul Boğazları açılacak, serbest geçiş için Çanakkale ve Karadeniz istihkâmları İtilaf devletleri tarafından işgal edilecektir.
- Osmanlı sularındaki bütün torpil, torpido ve kovanların bulundukları yerler gösterilecek ve bunların kaldırılması için yardım edilecektir.
- Karadeniz'deki torpiller hakkında bilgi verilecektir.
- İtilaf devletlerine ait savaş esirleri ile Ermeni esir ve tutuklular İstanbul'da toplanacak ve kayıtsız şartsız teslim olunacaktır.
- Sınırların korunması ve iç güvenliğin sağlanması için gerekli görülen kuvvetlerin dışında, Osmanlı ordusu hemen terhis edilecektir.

- Osmanlı karasularında güvenlik amacıyla kullanılacak küçük gemiler dışındaki Osmanlı savaş gemileri teslim olacak ve gösterilecek Osmanlı limanlarında gözetim altında bulundurulacaktır.
- **İtilaf devletleri, güvenliklerini tehdit edecek bir durumun ortaya çıkması hâlinde, herhangi bir stratejik noktayı işgal hakkına sahip olacaklardır.**
- Osmanlı demir yollarından İtilaf devletleri yararlanacak ve Osmanlı ticaret gemileri müttefiklerin hizmetinde bulunacaktır.
- Osmanlı tersane ve limanlarında İtilaf devletleri gemilerinin tamiri için kolaylık gösterilecektir.
- Toros tünelleri İtilaf devletleri tarafından işgal olunacaktır.
- İran'ın içlerinde ve Kafkasya'da bulunan Osmanlı kuvvetleri en kısa zamanda savaştan önceki sınırın gerisine alınacaktır.
- Hükûmet haberleşmeleri dışında telsiz, telgraf ve kabloların denetimi İtilaf devletlerine geçecektir.
- Askerî ve ticarî madde ve malzemeler tahrip edilmeyecektir.
- Ülkenin ihtiyacı sağlandıktan sonra, İtilaf devletlerine kömür, mazot ve yağ maddeleri sağlanacak, bu maddelerin hiçbirisi ihraç edilmeyecektir.
- Bütün demir yolları İtilaf devletlerinin kolluk kuvvetleri tarafından kontrol altına alınacaktır.
- Hicaz, Asir, Yemen, Suriye ve Irak'taki kuvvetler en yakın İtilaf devletleri kumandanlarına teslim olacaktır.
- Trablus ve Bingazi'de bulunan Osmanlı subayları en yakın İtalyan garnizonuna teslim olacaklardır.
- Trablus ve Bingazi'de Osmanlı işgali altında bulunan limanlar İtalyanlara teslim edilecektir.
- Alman-Avusturya subaylarıyla, sivil memurları birkaç ay içinde Osmanlı topraklarını terk edeceklerdir.
- Terhis edilecek Osmanlı kuvvetlerine ait askerî teçhizat, silah, cephane ve taşıma araçları, İtilaf devletlerine hemen teslim edilecektir.
- Müttefiklerin çıkarlarını korumak için, İaşe Nezareti memurları yanında İtilaf temsilcileri bulunacak, bu devletlerin ihtiyaçları temin edilecek ve isteyecekleri bilgiler kendilerine verilecektir.
- Osmanlı savaş esirleri İtilaf devletleri yanında muhafaza edilecektir.
- Osmanlı hükûmeti Üçlü İtilaf ile bütün ilişkilerini kesecektir.
- **Vilâyât-ı Sitte'de (Sivas, Harput, Bitlis, Diyarbakır, Van, Erzurum) bir karışıklık çıkması hâlinde, İtilaf devletleri bu vilayetlerin herhangi bir kısmını işgal hakkına sahip bulunacaklardır.**

- **Müttefiklerle Osmanlı Devleti arasındaki savaş 1918 yılı Ekim ayının 31. günü öğle vakti sona erecektir.**

Bu Antlaşma Osmanlı devletinin fiilen sona ermesini sağlamıştır. Mustafa Kemal'e dur denmesine rağmen o bu antlaşmayı tanımamıştır ve itiraz etmiştir.

1.7.Hafta Özeti

Mondros Ateşkes Antlaşması'na göre işgaller başladı. Türk milletiniz ezme ve bağımsızlığını hiçe sayma fırsatını ele geçiren İtilaf Devletleri Osmanlı Devleti'nin her işine karışıp işgallere başladılar.

A-Musul'un İşgali Ve Ali İhsan Paşa

- İngilizler mütakereden sonra Musul'un boşaltılmasını , Türklerin Nusaybine kadar çekilmesini, Musul'daki 6.Ordunun dağıtılmasını talep etmişlerdir.
- Sadrazam İzzet Paşa bu talep üzerine Musul'un terk edileceğini bildirdi fakat İngilizler erken davrandı ve Osmanlı Hükümeti mühimmatları dahi alamadan terk etmek zorunda kaldı.
- Ali İhsan Paşa 6.Bölgede propaganda yapan Albay Killing'i geçici olarak tutuklatmış ve İngilizlerin Re'sülayn'dan daha öteye geçirilmemeleri için gerekli emir verilmiştir.

B-Çukurova'nın İşgali

- Toroslarının güneyinin Fransızlara bırakılmasına karşı Adana ileri gelenleri toplanarak önlem almıştır
- Ermeniler ile Fransızlar birleşerek Adana'nın işgaline başlamışlardır.
- İngiliz olan Halep'e erzak götürmek için toplanan 15 kişiye Türk halkının tepkisi olmuştur. Bu tepkiyi bahane eden Komutan David Beauregard şehirden bulunan Türk polis, memur ve jandarmaların şehri terk etmelerini istedi ve terketmelerine neden oldu.
- Fransızlar toprakların Pozanti'ya kadar boşaltılmasını istiyordu ancak Osmanlı bu duruma karşı çıkmıştır. İngilizler Osmanlı'yı bu konuda tehdit etmiştir ve maalesef yine mühimmatlar kurtarılamadan işgal edilmiştir.

C-Doğu Anadolu'nun İşgali

- Kars, Ardahan ve Batum Osmanlı sınırlarında kalması Brest-Litovsk antlaşması ile kararlaştırılmıştı fakat itilaf devleti bu hükümleri dinlemeden boşaltılmasını istediler ve işgalleri Yakup Şevki Paşa biraz yavaşlatmaya çalışmıştır. Bu durumda Osmanlı hükümetini sıkıştırmalarına neden olmuştur.

D-Batum'un İşgali

- İki İngiliz gemisi şehrin limanına kontrol altına alıp şehre İngiliz Askerleri çıktı ve Osmanlı iradesi sona erdirildi. İşgal kuvvetleri tarafından kırsallardan atılıp depolardaki mühimmatlara, malzemelere el konulmuştur.

E-Doğu Trakya'nın İşgali

- ➔ Bulgaristan'daki Fransız kuvvetler daha sonra gelecek Fransız kuvvetlerine konaklama ve yiyecek sağlamak için bulunuyorlardı. Ertesi gün Fransızlar üç bölük halinde gelip işgal etmişlerdir.
- ➔ Sözün kısası Osmanlı Ülkesi, daha önce hazırlanmış olan planlara uyarak, her taraftan işgale uğruyordu.

F-Teslim Olmak İstemeyen Türk Kuvvetleri

- ➔ Asir ve Yemen'deki Türk kuvvetleri direnmiştir. Trablus ve Bingazi'deki birlikler ise yüzbaşının götürdüğü özel emirden sonra teslim olmuşlardır

G- İstanbul'a İtilaf Devletlerinin Gelişi

- ➔ Mondros hükümleri gereğince Çanakkale boğazına el konulmuştu, 7 Kasım'da İstanbul'a ilk defa iki İngiliz subay geldi sonrasında Fransız tugayı getirildi ve o 13 Kasım'da İstanbul İngiliz, Fransız, İtalyan ve Yunan savaş gemileri olan bir donanma tarafından Dolmabahçe önünde demirledi.
- ➔ Mondros' a imza atan Osmanlı Devleti, bu antlaşmanın uygulanışı karşısında suskun ve aciz kalmıştı. Türk Milleti en doğal hakkı olan yaşamaktan yoksun bırakılmış; can, mal ve namus güvenliği kalmamıştı.

1.8.Hafta Özeti

Osmanlı Devleti'nden Toprak İstekleri

A-Ermeni İstekleri

Paris Barış Konferansı'na sundukları muhtıradan;

1. Van, Bitlis, Diyarbakır, Harput, Sivas, Erzurum ve Trabzon'dan oluşan Türkiye'nin yedi doğu ili,
2. Güneydoğuda Maraş ve Kozan ile Osmaniye ve İskenderun limanlarıyla birlikte Adana'yı istediklerini belirtmişlerdi.

Boğos Nubar'ın iddiasına göre Kilikya bölgesi, Ermenilere vaat edilmişti. Bu yüzden Ermeni gönüllüleri, Suriye'deki çarpışmalar sırasında Fransız komutası altında Osmanlılara karşı savaşmışlardı.

B- Yunan İstekleri

- ➔ Yunan Krallığı İonya'dan (Batı Anadolu) Karadeniz'e kadar uzanarak; Trakya, Anadolu'nun kıyı bölgeleri ve İstanbul'u kapsayacaktı.
- ➔ Yunan basını da yalnız İzmir için değil İstanbul hatta Karadeniz Bölgesi'nde Pontus Cumhuriyeti kurulması içinde bir propagandaya girmişlerdi.

III. Paris Barış Konferansı ve İzmir'i İşgal Kararı

- ➔ Barış antlaşmasının yapılması için 32 devlet temsilcisi bir araya geldi. Konferansta Amerika, İngiltere, Fransa, İtalya ve Japonya etkiliydi. Bu devletlerin temsilcilerinden bir konsey kuruldu.

Amaç;

1. I. Dünya Savaşı'ndan galip çıkan devletlerin, yenilen devletlerin durumunu belirlemek istemesi.

2. (Asıl Amaç) İtilaf Devletleri'nin Osmanlı Devleti'nin topraklarının paylaşım esaslarını belirlemek istemesi.

3. İtilaf Devletleri'nin aynı zamanda diğer devletlerle yapılacak olan antlaşmaların şartlarını belirlemek istemesi.

6 Mayıs'ta bu üç devlet adamı Yunanistan'ın, İzmir'deki Rumları koruması bahanesiyle İzmir'i derhal işgal etmesine karar verdiler. İtalyanlara İzmir'in işgalden zarar görülmeyeceği teminatı verildi.

MUSTAFA KEMAL PAŞA VE TÜRK KURTULUŞ SAVAŞI'NIN HAZIRLIK SAFHASI

Mustafa Kemal Paşa'nın İstanbul'a Gelişi ve Çalışmaları

Genelkurmay emrine verilen Mustafa Kemal Paşa, Adana'yı terk ederek İstanbul'a gelir

Fuat Paşa ile şunları kararlaştırırlar:

- ➔ Terhis işlemi hemen durdurulacak,
- ➔ Cephane ve silahlar düşmana teslim edilmeyecek,
- ➔ Genç ve enerjik subayların işbaşına getirilmesi sağlanacak,
- ➔ Milli mücadeleye taraftar idare amirlerinin değiştirilmemesine
- ➔ Particilik mücadelesine engel olunacak ve halkın morali yükseltilecekti.

İzmir'in İşgali ve Bununla İlgili Gelişmeler

İzmir, İtilaf devletlerince hem Yunanistan'a hem de İtalya'ya vaat edilmişti. Yabancı savaş gemilerinin gelişi İzmir'de huzursuzluğu arttırmıştı.

Redd-i İlhak komitesi oluşturuldu halk mitinge davet edildi. Mitingin yapılması genel heyecan yaratılmasında faydalı oldu.

15 Mayıs 1919 sabahı işgal kıtaları karaya çıkarıldı. Kent halkına karşı saygılı davranma sözleri tutuldu.

İzmir'in İşgali, İstanbul'da Sultan Ahmet Meydanı'nda çok büyük ve etkili mitinglere yol açtı.

İzmir'in işgali Türk Milleti'ni çok üzmüştü. Yüzyıllarca düşman yüzü görmemişti. İşgali protesto için mitingler düzenlendi. Bu mitinglerde "İzmir Türk Kalacaktır" diye hep bir ağızdan bağırıldı.

Halide Edip Adıvar halkı mitinglerdeki konuşmalarla çok heyecanlandırmıştı, Türk Milleti'nde büyük yankılar yapmıştı. Kısacası heyecan yurdun her tarafını kaplamıştır.

1.9---1.10.Hafta Özeti

Milli Mücadele’de Cemiyetler

A. İşgallere Karşı Türk Milleti’nin Tepkisi ve Milli Cemiyetler

Amaçları, yörelerini işgalden kurtarmak ve işgale karşı direnmek olan bu

cemiyetler, Milli Kurtuluş’ta önemli bir görev üstlenmişler ve Milli Mücadele’nin çekirdeğini

oluşturmuşlardır. Bu cemiyetler başlıca şunlardır:

- **Trakya-Paşaeli Müdafaa-i Heyeti Osmaniye Cemiyeti**
 - Bu cemiyet, Yunan işgal hazırlığına ve Mavri-Miracıların iddialarına karşı kurulmuştu
 - Yunan işgaline gerektiğinde silahla karşı koymak, teşkilatlanmak Osmanlı Hükümeti Trakya’yı kurtaramazsa burada geçici bir Türk Hükümeti kurmak düşüncesinde olduklarını belirtiyordu.
- **İzmir Müdafaa-i Hukuk-u Osmaniye Cemiyeti**
 - Rum ve Yunanlıların Megalo-İdea düşüncelerine karşı çıkıyor ve Venizelos’un iddialarını çürütmek için Paris Barış Konferansı’na temsilciler gönderiyor, bir yandan da Yunan işgaline silahla karşı koymak için teşkilatlanma çalışmalarına geçiyordu.
- **Vilayet-i Şarkiye Müdafaa-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti**
 - Erzurum’da resmen şubelerini açmıştır. Bu cemiyetin merkezi İstanbul’da bulunmaktaydı.
 - Mayıs 1919’da Kazım Karabekir’in 15. Kolordu Komutanı olarak Erzurum’da göreve başlamasıyla Cemiyet, kendisine bir koruyucu bulmuş ve bu durum Erzurumluların ve çevre halkının güvenliklerini artırmıştır.
 - Cemiyet yayınladığı bir bildiri ile Ermeni iddialarını çürütmüş ve Doğu Anadolu’dan kopartılmak istenen insanların Türklük ve Türklerden ayrılmalarının imkânsız olduğunu belirtmiştir.
- **Trabzon Muhafaza-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti**
 - Bir yandan Pontusçu Rumlarla diğer yandan da Ermenilerle mücadele etmekteydi.
 - Erzurum Kongresi’yle Şarkî Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti’yle birleşti.
- **Kilikyalılar Cemiyeti**
 - Ermenilere karşı kurdukları bir dernekti.
- **Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti**
 - Sivas’ta kurulan bu cemiyet, memleketin bütünlük ve bağımsızlığını savunmak için bütün Anadolu’da mitingler düzenlemiş, İtilaf Devletleri temsilcilerine protesto telgrafları göndermiştir.

Kongrelerden sonra Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti çatısı altında birleşmiş ve Anadolu'nun tamamının kurtarılması fikri için mücadele etmişlerdir. Mustafa Kemal tarafından bir çatı altında toplanmışlardır.

B. Milli Cemiyetlerin Ortak Özellikleri

- Bu cemiyetlere, Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri adı verilir.
- Hepsi milli hakları savunmuştur.
- Milli cemiyetlerin çalışma yollarından biri, basın-yayın yolu ile Anadolu'nun gerçeklerini, Türklüğünü yerli ve yabancı kamuoyuna anlatmaktır.

C. Azınlıkların Faaliyetleri ve Milli Varlığa Düşman Teşekküller

• Rum Cemiyetleri

- Rumların Kartal, Pendik ile buralara bağlı köylerin civarında menfur cinayetleri görüldü.
- Rum Pontus Cemiyeti'nin İstanbul Şubesi yayınladığı bildirilerle Batum'dan İnebolu'ya ve Gümüşhane'den Amasya'ya kadar Karadeniz kıyılarıyla çevre illerinin de ileride Yunanistan'a katılmak üzere bir Pontus Rum Cumhuriyeti kurulması yolundaki propaganda ve çalışmalarını genişletti.
- 10-12 kadar Rum cemiyeti İstanbul'da Mavri Mira adıyla birleşerek iş bölümü yapıldı.
- Türk'ün kara günlerinde Yunanlılarla "Megalo-İdea" uğrunda iş birliği yapıyorlardı.
- Mavri Mira Cemiyeti etrafında birleşen Rum kuruluşları, yaptıkları çalışmalarla Büyük Yunanistan'ı kurmak istiyorlardı.

• Ermeni Cemiyetleri

- Mavri Mira heyetiyle birlik olarak Osmanlılar aleyhine çalışmaya başlamış ve Rum Patrikhanesinde Türkler aleyhinde ki toplantılara katılarak Rumlarla işbirliği yapmıştır.
- "Birleşik Ermenistan" hayalini gerçekleştirmeye çalışıyordu.
- Ermenileri Türk Devleti ve toplumu aleyhine harekete geçiren faktörlerin başlıcaları şunlardır:
 1. Ermeni Kilisesi
 2. Din Faktörü
 3. Misyoner Faaliyetleri
 4. Diğer Propaganda Faaliyetleri

• Musevi (Yahudi) Cemiyetleri

- Alyans İsrailit ve Makabi Cemiyeti çalışma halinde idi. Ancak, ülkedeki tüm Yahudilerin bu tür bölücü faaliyetlere katıldıkları söylenemez.

D. Milli Varlığa Düşman Diğer Cemiyetler

- Türkler tarafından kurulan Anadolu ve Türklük aleyhine çalışan bazı zararlı cemiyetler de vardı. Bu cemiyetler; İngiliz Muhipleri Cemiyeti, Teali İslam Cemiyeti, Kürt Teavün Cemiyeti, Sulh ve Selameti Osmaniye Fırkası ve Wilson Prensipleri Cemiyeti idi.

o İslam Teali Cemiyeti

1. Türkiye'nin kurtuluşunun artık imkânsız olduğunu sanan ve dindar aydın geçinen kişilerce kuruldu.
2. Bu cemiyeti kuranlar, Türk milletinin kurtuluşunu hilafetçi bir yaklaşımla kurtarmak istiyorlardı.

o İngiliz Muhipler Cemiyeti

1. Bu cemiyetin asıl amacı İngilizlere dostluk gösterilerek, halifelik ve Osmanlı saltanatının kurtarılmasıydı.
2. Türkiye'yi İngiltere mandası altına sokmaktı.

1.11 hafta

I. Mustafa Kemal Paşa'nın IX. Ordu Müfettişliği Görevi ve Samsun'a Çıkışı

İstanbul'daki İngiltere hükûmeti temsilcisi, İstanbul hükûmetine bir nota vererek, Doğu Karadeniz Bölgesinde Rumlara yapılan saldırıların önlenmesini ve bölgedeki asayişsizliğin giderilmesini istemiştir.

İngilizler, Karadeniz Bölgesi'nde asayiş sağlanmadığı takdirde buraları da işgal edeceklerini İstanbul hükûmetine bildirmişlerdi.

Bunun üzerine İstanbul hükûmeti Mustafa Kemal Paşaya geniş yetki verdi ve MKP 19 Mayıs 1919 Pazartesi günü sabah 06'da, kendisiyle birlikte 19 kişilik bir heyetle Samsun'a çıktı.

II. Millî Teşkilatlanma ve Genelgeler

A. Havza Genelgesi

25 Mayıs 1919'da Havza'ya geçti. Bu bölgedeki Rumların taşkınlıklarını önleyerek bölgenin asayişini sağladı. Anadolu'nun çeşitli merkezlerindeki kolordulardan düzenli olarak bilgiler aldı. 28 Mayıs 1919'da Havza'dan bütün komutanlara, yöneticilere ve millî kuruluşlara gönderdiği genelge ile yabancı işgallerinin giderek genişlediğini, bütün yurdun düşmanlar tarafından çevrilmiş bulunduğunu, bu işgallerin büyük ve heyecanlı mitinglerle protesto edilmesi gerektiğini bildirdi.

Bunun üzerine itilaf devletleri İstanbul hükûmetine baskı yaparak Mustafa Kemal'i İstanbul'a çağırmasını sağladılar. Ve bununla birlikte Mustafa Kemal'in İstanbul'a gelmeyeceğini belirtti.

B. Amasya Genelgesi

1. Vatanın bütünlüğü, milletin bağımsızlığı tehlikededir.
2. İstanbul hükûmeti üzerine aldığı sorumluluğun gereğini yerine getirememektedir. Bu durum milletimizi yok olmuş gibi gösteriyor.
3. Milletin bağımsızlığını, yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır.
4. Milletin içinde bulunduğu durum ve şartların gereğini yerine getirmek ve haklarını gür sesle cihana duyurmak için her türlü baskı ve kontrolden uzak bir millî heyetin varlığı zaruridir.
5. Anadolu'nun her bakımdan en güvenli yeri olan Sivas'ta hemen millî bir kongrenin toplanması kararlaştırılmıştır.
6. Bunun için bütün illerin her sancağından milletin güvenini kazanmış üç temsilcinin mümkün olan en kısa zamanda yetişmek üzere yola çıkarılması gerekmektedir.
7. Her ihtimale karşı, bu mesele millî bir sır olarak tutulmalı ve temsilciler, gereğinde yolculuklarını kendilerini tanıtmadan yapmalıdır.
8. Doğu illeri adına, 10 Temmuz'da, Erzurum'da bir kongre toplanacaktır. O tarihe kadar öteki illerin temsilcileri de Sivas'a gelebilirlerse, Erzurum Kongresi'nin üyeleri de Sivas Genel Kongresi'ne katılmak üzere hareket ederler.

millî egemenliğe dayalı yeni bir Türk Devleti'nin kurulması için atılan ilk adımdır. Genelge ile İstanbul hükûmetinin acizlik içerisinde bulunduğu ve üzerine düşen görevi yerine getiremediği belirtilerek millet bağımsızlık için mücadeleye davet ediliyordu. Amasya Genelgesi, bu nedenle bir "ihtilâl beyannamesi" olarak da nitelendirilmektedir.

1.12 hafta

III. Millî Teşkilatlanma ve Kongreler

A. Erzurum Kongresi

İstanbul, Mustafa Kemal Paşa'nın resmî görevine son verdi. Mustafa Kemal Paşa da aynı günün akşamı askerlikten istifa ettiğini Padişah Vahdettin'e bildirdi

Erzurum Kongresi ve Kararları

Mustafa Kemal Paşa istifa ettiğini 9 Temmuz'da Erzurum Müdafaa-i Hukuk Cemiyetine bildirmişti. Bunun üzerine cemiyet, 10 Temmuz'da Paşa'ya "Mücahid-i Muhterem Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine" şeklinde bir başlık taşıyan yazısını göndererek cemiyetin Heyet-i Fa'ale Başkanlığı'nın kendisine verildiğini arz etti. Bu cemiyet onu bağrına basan belki de ilk sivil kuruluş idi.

1. Doğu Anadolu ile Trabzon ve Canik (Samsun) Sancağı hiçbir sebep ve bahane ile Osmanlı Devleti'nden ayrılması mümkün olmayan bir bütündür.
2. Her türlü yabancı işgal ve müdahalesine karşı, millet birlik olarak kendisini müdafaa ve mukavemet edecektir.
3. Vatanın ve istiklalin muhafaza ve teminine İstanbul hükûmeti muktedir olmadığı takdirde, gayeyi temin için Anadolu'da geçici bir hükûmet kurulacaktır.
4. Kuvâ-yı Milliyeyi âmil ve irade-i milliyeyi hakim kılmak esastır.
5. Hristiyan azınlıklara siyasî hakimiyet ve sosyal dengemizi bozan imtiyazlar verilemez.
6. Manda ve himaye kabul olunmaz.
7. Millî bir meclisin derhal toplanmasına ve hükûmet işlerinin meclisin denetimi altında yürütülmesine çalışılacaktır.
8. Milletimiz insani ve medenî gayeleri kabul eder, sanayi ve iktisadi ilerlemeyi takdir eder.

Erzurum Kongresi bu kararları ile bölgesel olmaktan çıkmış, vatanın bütününe ilgilendiren ve kendisinden sonra meydana gelecek bütün olayları etkileyecek bir durum almıştır. Sivas Kongresi, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Mudanya Mütarekesi ve Lozan Antlaşması millî ve bağımsız ruhunu Erzurum Kongresi'nden alır.

Kongre sonunda 9 kişilik Heyet-i Temsiliye seçildi, kongre adına her türlü karar verme yetkisi bu heyete verilmişti ve bu heyetin başkanı Mustafa Kemal Paşa idi

B. Diğer Bölgesel Kongreler

1. Üç Sancak Kongresi

atum, Ahıska, Artvin, Oltu, Sarıkamış, Kars, Kağızman, Iğdır ve Nahçıvan bölgelerinde meydana getirilen bu kuruluşlar içerisinde en güçlü olanı Kars Millî İslâm Şurası idi. Bu şura 5 Kasım 1918'de Kars Büyük Kongresini toplayarak bölgenin savunulması için gerekli teşkilatlanmanın yapılması kararını almıştı.

2. Trakya Kongreleri

yine Mondros Mütarekesi hükümlerine göre, Doğu Trakya'nın Yunanistan'a verileceği söz konusu olunca, Trakya-Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti 22 Ocak 1919'da İstanbul'da bir kongre toplayarak bazı kararlar almıştı. Bu kararlara göre, Yunan askerlerinin Trakya'dan uzaklaştırılması ve gerekirse plebisitle bölgenin kaderinin belirlenmesi gerekiyordu. Ancak bu kararlar gerçekleştirilemeyince Edirne'de 16 Ekim 1919'da bir kongre toplanmış ve bu kongrede Trakya'nın geleceği ile ilgili kararlar alınmıştır

3. Batı Anadolu Kongreleri

Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasından sonra Ege bölgesinin Yunanistan'a verileceği söylentilerinin çıkması ve bu şehrin 15 Mayıs 1919'da Yunanlılar tarafından işgali, Ege bölgesinin vatansever halkını çeşitli direniş örgütleri kurmaya sevk etti. Bu örgütleri bir araya getirip daha düzenli bir savunma gücü oluşturmak amacıyla 26 Temmuz – 31 Temmuz 1919 tarihleri arasında Balıkesir'de bir kongre düzenlendi. Bu kongreye Balıkesir ve kazaları ile Batı Anadolu bölgesindeki merkezlerden delegeler katılmıştı. Kongre, Yunanlılara karşı savaşmak üzere asker toplanması, tüm güçlerin birleştirilmesi, Yunanlılarla hiçbir müzakereye yanaşılmaması gibi önemli kararlar aldı.

1.13 HAFTA ÖZETİ

Millî And anlamına gelen Misâk-ı Millî'nin metni şu şekildedir:

1. Osmanlı Devleti'nin 30 Ekim 1918 tarihli mütareke imzalandığı tarihte düşman ordularının işgali altında bulunan Arap memleketlerinin durumunun, halkın serbestçe verecekleri oya göre belirlenmesi gereklidir. Bu mütareke hududu içinde Türk ve İslâm çoğunluğu bulunan kısımların tümü, hiçbir şekilde ayrılık kabul etmez bir bütündür.
2. Halkın oyu ile anavatana katılmış olan üç sancakta (Elviye-i Selâse; Kars, Ardahan, Batum) gerekirse halkın oyuna başvurulmasını kabul ederiz.
3. Türkiye barışına bırakılan Batı Trakya hukuki durumunun saptanması da halkın tam bir serbestlikle verecekleri oya uygun olmalıdır.
4. Hilafet merkezi ve Osmanlı Devleti'nin başkenti olan İstanbul şehriyle Marmara Denizi'nin güvenliği her türlü tehlikeden uzak olmalıdır. Bu esas kabul edilmek şartıyla Akdeniz ve Karadeniz boğazlarının dünya ticaret ve ulaşımına açılması hususunda bizimle diğer bütün ilgili devletlerin birlikte verecekleri karar geçerlidir.
5. İtilaf Devletleriyle düşmanları ve bazı ortakları arasında kararlaştırılmış olan antlaşma esasları dairesinde azınlıkların hakları, komşu memleketlerdeki Müslüman halkın aynı haktan yararlanması şartıyla tarafımızdan kabul ve temin edilecektir.
6. Millî ve iktisadî gelişmemiz imkân dairesine girmek ve daha ileri ve düzenli bir şekilde iş görmeye muvaffak olabilmek için her devlet gibi bizim de gelişmemizin sağlanması sebeplerinin temininde istiklal ve tam hürliğe sahip olmamız hayat ve beka esasıdır. Bu sebeple siyasî, adlî, malî gelişmemize engel olan kayıtlara karşıyız. Hissemize düşecek borçlarımızın ödenmesi şartları da bu esasa aykırı olmayacaktır.

Sivas Kongresi ve Sonuçları

Erzurum kongresinden sonra 4 Eylül'de Sivas kongresi başlamıştır

Bütün memleketin birliğini sağlamak amacı ile Sivas'ta bir kongre toplanması Amasya Genelgesi ile her tarafa bildirilmişti. Fakat İstanbul hükümeti engel olmaya çalıştığı için çağırılanların yarısı kadarı katılabildi 33 delege toplanabildi .

İngilizler, bu kongre toplandığı zaman Samsun’u işgal edecekleri tehdidinde bulundular ve Sivas’a gelen bir Fransız binbaşısının “Eğer Mustafa Kemal Paşa Sivas’a gelir, burada kongre akdine teşebbüs ederse, beş on gün içinde buralarının işgal altına alınmasının mukarrer olduğuna kat’i surette vâkıfım” demiştir ama hepsi boş çıkmıştır

Sivas Kongresi’nin üzerinde durduğu en önemli meselelerden birisi mandanın kabul edilip edilmeyeceği olmuştur. Sivas Kongresi 11 Eylül 1919’da sona erdi ve aynı gün şu kararları yayınladı:

1. Millî sınırlar içinde bulunan vatan parçaları bir bütündür, birbirinden ayrılamaz.
2. Her türlü işgal ve müdahaleye karşı, millet birlik olarak kendisini müdafaa ve mukavemet edecektir.
3. İstanbul hükûmeti, harici bir baskı karşısında memleketimizin herhangi bir parçasını terk mecburiyetinde kalırsa vatanın bağımsızlığını ve bütünlüğünü temin edecek her türlü tedbir ve karar alınmıştır.
4. Kuvâ-yı Milliyeiâmil ve irade-i milliyeyi hâkim kılmak esastır.
5. Manda ve himaye kabul olunamaz.
6. Millî iradeyi temsil etmek üzere Millet Meclisi’nin derhal toplanması mecburidir.
7. Aynı gaye ile millî vicdandan doğan cemiyetler “Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti” adı altında birleştirilmiştir.
8. Mukaddes maksadı ve umumi teşkilatı idare için kongre tarafından bir Heyet-i Temsiliye seçilmiştir.

Amasya Görüşmeleri, Sivas Kongresi’nde kabul edilmiş esaslar üzerinde yoğunlaştı ve 20–22 Ekim tarihleri arasında yapılan görüşmeler sonunda yapılan 5 adet protokolde, özetle şu hususlar yer aldı:

1. 30 Ekim 1918’de mütareke ile tespit edilen sınırlar içinde kalan Türklerin oturduğu yerlerden herhangi bir parça, hiçbir nedenle düşmana bırakılmayarak, yabancı himaye ve mandası kabul edilmeyecektir.
2. Gayrimüslimlere Türkiye’nin siyasî egemenliğini ve sosyal düzenini bozacak hiçbir imtiyaz verilmeyecektir.
3. Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti hukuki bir teşekkül olmak üzere İstanbul hükümetince tanınacaktır.
4. İtilaf devletleri ile yapılacak barış görüşmelerine Heyet-i Temsiliye’nin de uygun gördüğü kişiler gönderilecektir.

5. Osmanlı Meclis-i Mebusanı'nın İstanbul'da toplanması güvenlik açısından uygun değildir.

Amasya'da yapılan bu protokollerle İstanbul hükûmeti Heyet-i Temsiliye'yi resmen tanımış oluyordu.

Sivas'ta Komutanlar Toplantısı

1. Bütün tehlikelere ve sakıncalara rağmen Millet Meclisi'nin İstanbul'da toplanması gereği ortaya çıkmıştır. Fakat bütün milletvekilleri İstanbul'a gitmeden önce Ankara'ya

uğrayacaklar ve millî konularda aydınlatılacaklar, birlik halinde hareket etmeleri sağlanacaktır.

2. Mecliste millî teşkilatın programının esaslarını savunacak kuvvetli bir grubun kurulması sağlanacaktır.

3. Komutanlar millî teşkilatın hızla her tarafa yayılmasını ve kuvvetlendirilmesine hizmet edecek, bu konuda diğer memurlardan da faydalanılacaktı.

4. Millet Meclisi'nin İstanbul'da toplanıp emniyet ve serbestlik içinde çalıştığı görülünceye kadar, Heyet-i Temsiliye Anadolu'da kalarak görevine devam edecektir.

5. Paris Barış Konferansı Türkiye hakkında olumsuz bir karar alırsa ve meclis bu kararı kabul ederse, milletin düşüncesi öğrenilecek ve ona göre hareket edilecektir.

1.14 HAFTA ÖZETİ

Millî And anlamına gelen Misâk-ı Millî'nin metni şu şekildedir:

1. Osmanlı Devleti'nin 30 Ekim 1918 tarihli mütareke imzalandığı tarihte düşman ordularının işgali altında bulunan Arap memleketlerinin durumunun, halkın serbestçe verecekleri oya göre belirlenmesi gereklidir. Bu mütareke hududu içinde Türk ve İslâm çoğunluğu bulunan kısımların tümü, hiçbir şekilde ayrılık kabul etmez bir bütündür.

2. Halkın oyu ile anavatana katılmış olan üç sancakta (Elviye-i Selâse; Kars, Ardahan, Batum) gerekirse halkın oyuna başvurulmasını kabul ederiz.

3. Türkiye barışına bırakılan Batı Trakya hukuki durumunun saptanması da halkın tam bir serbestlikle verecekleri oya uygun olmalıdır.

4. Hilafet merkezi ve Osmanlı Devleti'nin başkenti olan İstanbul şehriyle Marmara Denizi'nin güvenliği her türlü tehlikeden uzak olmalıdır. Bu esas kabul edilmek şartıyla Akdeniz ve Karadeniz boğazlarının dünya ticaret ve ulaşımına açılması hususunda bizimle diğer bütün ilgili devletlerin birlikte verecekleri karar geçerlidir.

5. İtilaf Devleriyle düşmanları ve bazı ortakları arasında kararlaştırılmış olan antlaşma esasları dairesinde azınlıkların hakları, komşu memleketlerdeki Müslüman halkın aynı haktan yararlanması şartıyla tarafımızdan kabul ve temin edilecektir.

6. Millî ve iktisadî gelişmemiz imkân dairesine girmek ve daha ileri ve düzenli bir şekilde iş görmeye muvaffak olabilmek için her devlet gibi bizim de gelişmemizin sağlanması sebeplerinin temininde istiklal ve tam hürliğe sahip olmamız hayat ve beka esasıdır. Bu sebeple siyasî, adlî, malî gelişmemize engel olan kayıtlara karşıyız. Hissemize düşecek borçlarımızın ödenmesi şartları da bu esasa aykırı olmayacaktır.